

לעקור נטוע

כיצד נעקרים ונשארים נטועים

לב השיעור:

כיצד מנהלים מאבק נחוש בד בבד עם שמירה על אחדות העם

רקע:

נעסוק במאבק נגד העקירה מגוש קטיף בד בבד עם שמירה על אחדות העם. יחס של כבוד כלפי כוחות הביטחון ורצון להשפיע על העם ולחבר אותו לצדקת המאבק. נתמקד בדמותו של הרב אלישע וישליצקי ז"ל שהנחה את כל מי ששמע לעצתו, לנהל את המאבק בצורה אחראית שתחבר בין הפלגים בעם ישראל ולא תגרום לשסע ולשנאת אחים.

פתיחה:

נשאל את התלמידים אם הם מכירים מאבקים גדולים שהתנהלו בארץ מאז קום המדינה (לדוגמה: הסכם השילומים, פינוי ימית, אוסלו) נעסוק בעקירה של יישובי גוש קטיף ובמאבק המשמעותי שהיה במטרה למנוע עקירה זו.

היכרות בסיסית עם הגוש:

נצייר את מפת ארץ ישראל ונבקש מהתלמידים שיודעים היכן היה גוש קטיף, לסמן אותו על המפה.¹
רקע קצר על הגוש: מספר היישובים, מיקום גיאוגרפי, עלייה לקרקע, אוכלוסייה.²

- ישנה אפשרות להדפיס מפה לכל תלמיד, שתעזור במציאת המיקומים ובהמשך השיעור בעניין פעילויות המאבק.
מפת כבישי הארץ ומפת גוש קטיף
- רקע בסיסי על גוש קטיף

נצפה בסרטון: מתיישבי גוש קטיף מספרים

נחלק לתלמידים דף שאלות מלוות צפייה:

א) צטט משפט של אחת מהדמויות המשקף עד כמה היה הגוש יקר לתושביו.

ב) כיצד כל אחת מהדמויות מתארת את האבסורד שבעקירה.

ג) אף על פי שעברו 10 שנים בין הסרט לבין העקירה, כיצד ניתן לחוש שעדיין הפצע פתוח.

נאסוף מהתלמידים תגובות על הסרטון, ונוודא שיש התייחסות לכל אחת מהדמויות בסרט.

נשקף את הדברים שעלו מהתלמידים (המטרה היא ליצור אמפתיה כלפי אנשי המקום ולהבין יותר את הרקע למאבק).

נזמין את התלמידים להיכנס לתוך 'מנהרת זמן' ולהפוך להיות מאנשי גוש קטיף המחפשים דרכים למאבק בעקירה (גם אם יש תלמידים שיודעים ומכירים את המאבק, נזמין אותם לחשוב על דרכים נוספות).

נחלק את התלמידים לקבוצות של כשלושה תלמידים בקבוצה, וכל קבוצה תצטרך להציע כמה דרכים ולחשוב על ההשלכות שלהן בעזרת הטבלה שלהלן.³

תוצאות שליליות	תוצאות חיוביות	חסרונות	יתרונות	הפעולה

נציג מכל קבוצה יציג שתי דעות שעלו בקבוצה. נרשום על הלוח את הדברים שהעלו התלמידים, ונוודא שלכל דרך יש יתרונות וחסרונות.

3. לדוגמה: חסימת כביש ים-ת"א, יתרון - מודעות גדולה בתקשורת, חיסרון - קשה לכיצוע. תוצאות חיוביות: תהיה תחושה של מאבק רציני, תוצאה שלילית: נאבד את אהדת הציבור מהר מאוד. שהעלו התלמידים, ונוודא שלכל דרך יש יתרונות וחסרונות.

אפשרות א - במה הייתם בוחרים

מגוון פעילויות במאבק

נצפה במצגת על פעילויות שונות במאבק⁴

בעקבות הצפייה נבקש מהתלמידים להתייחס לשאלות האלה

(תחילה באופן אישי ולאחר כך בדיון משותף):

א. איזו פעילות הכי מקורית?

ב. איזו פעילות הכי אפקטיבית?

ג. באיזו פעילות נראה לך שהיית משתתף/ת?

ד. איזו פעילות הכי פחות מזיקה ותורמת רבות לאחדות ישראל ולמאבק?

אפשרות ב - המחלוקת על המאבק

בכיתה היכולה להתמודד עם טקסטים ארוכים ומורכבים, ניתן לערוך דיון על המורכבות של המאבק הניכרת בקטע הזה:

הייתה מחלוקת גדולה על אופיו של המאבק. יש צורך לחדד שכאשר אנשים מוצפים ברגשות קשים, הדבר מקשה עליהם לקבל החלטות בצורה שקולה ונכונה.

"וועד יישובי גוש קטיף" ארגן את פעילות המאבק, ובתוכו היו חילוקי דעות לגבי אופיו של המאבק. ביום הראשון תוכננה יציאה ממחסום כיסופים, חניית צהריים בקיבוץ סעד ועצרת לסיום היום הראשון בשדרות. היו שהציעו להישאר ללון מול ביתו של שרון בחוות השקמים, אבל הרב קובי וחברים נוספים התעקשו על לינה בשדרות: "האיש משדרות חשוב לנו יותר מהאיש בחוות השקמים", הם אמרו, וסימנו בכך את היעד המרכזי לפעילותם העתידית.

הקו ההסברתי שהוצג בישיבה לא היה מובן מאליו בעיני כל הנוכחים. שלמה וסרטייל מגני טל הקשיב לדבריו של חברו והרגיש שהם מנותקים מעט מקרקע המציאות. כמי שהגיע עם משפחתו לגוש קטיף כבר בשנת 1979, הוא התרגל להתמודד במשך השנים עם תדמית בעייתית שנוצרה ליישובי הגוש בגלל סמיכותם לעזה. "ברחת לנו קצת..." הוא אמר לרב קובי. "הדברים שלך נשמעים לי מעט מעופפים. התדמית של גוש קטיף בציבור היא לא התדמית החיובית של רמת הגולן שאנשיה הלכו עם הסיסמה 'העם עם הגולן'. יהיה לנו קשה מאוד לשנות את התדמית שלנו תוך כמה חודשים". אבל למרות הסתייגותו הראשונית, וסרטייל יישר קו עם ההחלטות שהתקבלו. בתוך זמן קצר הוא גם החל לחוש הזדהות עם קו ההסברה שנבחר ולהאמין בו.

צוות ההסברה של המטה נדרש בישיבותיו הראשונות להכריע בין שתי אסטרטגיות מאבק שונות: האחת הייתה הפחדת הציבור הישראלי מתוצאות עקירת גוש קטיף, בעיקר באמצעות שימוש בטענות ביטחוניים. אסטרטגיה זו כללה גם הצעה ליצירת מאזן אימה כלפי השלטון באמצעות איומים בהתנגדות אלימה לפינוי. האסטרטגיה השנייה שעמדה בפני צוות ההסברה, ושאליה נטו רוב חברי הצוות, הייתה הסברה ערכית ושכנוע שורשי. מטרת-העל של ההסברה הערכית, שהוגדרה על ידי המטה, הייתה "החזרת עם ישראל לעצמו". הדרך שהוצעה הייתה של התחברות לתושבי גוש קטיף ולערכים שהם מייצגים, מתוך מטרה להעצים את התמיכה בהתיישבות ולעצור את תוכנית ההתנתקות (כתום המאבק - אלישיב רייכנר פרק א).

4. רצוי להראות את המצגת בשני סבבים: הראשון איטי, עם הסבר על האירוע, והשני מהיר על מנת שיתייחסו לשאלות.

הפנמה:

אפשרות א - מכתב לרב אלישע וישליצקי

נצפה בסרטון על הרב אלישע: האצילות של מאבק תוך שמירה על האחוה של העם
נבקש מהתלמידים לבחור את אחת מהדמויות הבאות ולכתוב בשמה מכתב לרב אלישע בעקבות שמיעת הרצאתו:

- ילד בן 10
- נער בסוף שמינית לקראת גיוס
- חיילת שהשתתפה בפינוי
- בחורה שנולדה בגוש, התחתנה בגוש וילדה את ילדיה בגוש
- איש מבוגר, חקלאי שכרגע אין לו עבודה.

אפשרות ב - מותר לקנא

אורי אורבך ז"ל כתב קטע קצר ימים ספורים לאחר העקירה: "במה מותר לקנא" (= ניתן להעריך את...)
נבקש מהתלמידים להשלים את המשפטים שלהלן (לאור הדברים שנאמרו בכיתה על המאבק).

ניתן להעריך את _____ על _____

וכן ניתן להעריך את _____ על _____

ולבסוף, ניתן להעריך את _____ על _____

עקורי נצר חזני באים אל הכותל המערבי בירושלים

במה מותר לקנא? אורי אורבך

בתום העקירה אפשר לקנא בתחושת הסולידריות, באיכפתיות, בדמעות, בתפילה המשותפת, במאבק, באחריות, בהבלגה. לקנא בכך שבאחת בלילה, בלי הודעה בטלוויזיה, מחכים לעקורי גוש קטיף עשרים אלף איש ברחבת הכותל המערבי. למה רגלינו הוליכונו לשם? כדי להגיד לעקורים שהם לא לבד, שכאבם כאבנו ובכיים בכיינו. כן, אפשר לקנא בילדה שנאחזת בבזבזתה ובתלמידות ששרות בבכי ובכוונה גדולה "אבינו מלכנו חנונו וענונו" בבית הכנסת בנווה דקלים. אפילו ש"הן בכלל לא גרות שם" כפי שקשקש כתב אחד. אפשר לקנא במשמעת העצמית שמובילה רבבות של מתנגדים עיקשים להתנתקות לא להיגור למלחמת אחים למרות שבעיתונים יורקים עליהם יום יום ומוהירים מפני המסוכנות שלהם. אפשר לקנא שבשעת המבחן הגדולה המפגינים העדיפו לספוג את עלבונם בגבורה ולא לשטוף את הארץ בתגרות ובמחסומים. אפשר לקנא בכך שמועצת יש"ע והרבנים והמחנכים, עם כל הביקורת מכל כיוון, היו שם יומם ולילה, מבינים את מורכבות המצב ומצליחים לשפוך מים על המדורה במקום בניין. אולי באולפן הטלוויזיה כבר לא מתרגשים כשרואים בפעם העשרים מתנחל נגור מביתו, אבל המתנחל הזה נגור מבחינתו בפעם הראשונה. ועל כן הוא בוכה באמת. אין מה לקנא בו, אבל בדמעותיו ובדמעותיהם של הצופים שלא הושחתו בצנייות המצמיתה, אפשר ומותר וצריך לקנא.

מורסם ב"ידיעות אחרונות" באב תשס"ה (אוגוסט 2005)

אסיף

בשיעור ראינו את המאבק נגד העקירה, התבוננו על המורכבות של המאבק, ודרכו זכינו להבין את אצילות הנפש של אנשי הגוש (נשאר גם שאלות פתוחות). שמנו לב שלא תמיד התוצאה היא הקריטריון להצלחת המאבק אלא התהליך והידיעה שעשית כל מה שיכולת וששמרת על ערך עליון יותר.